

РАХУНКОВА ПАЛАТА

Р І Ш Е Н Н Я

від 27 червня 2023 року № 13-4

Київ

Про розгляд Звіту про результати аналізу Звіту Антимонопольного комітету України за 2022 рік у частині, що впливає на виконання державного бюджету

Відповідно до статті 98 Конституції України, статей 7, 25, 26, 35 і 36 Закону України „Про Рахункову палату” розглянуто Звіт про результати аналізу Звіту Антимонопольного комітету України за 2022 рік у частині, що впливає на виконання державного бюджету.

За підсумками розгляду Рахункова палата

ВСТАНОВИЛА:

1. У Звіті Антимонопольного комітету України за 2022 рік, затвердженому розпорядженням Антимонопольного комітету України від 14.03.2023 № 6-рп (далі – Звіт АМКУ за 2022 рік), в цілому об’єктивно і достовірно висвітлено інформацію про результати діяльності Антимонопольного комітету України (далі – АМКУ, Комітет), що впливають на виконання державного бюджету.

При цьому не виконано низка наданих у попередньому році рекомендацій Рахункової палати щодо, зокрема, створення відкритого реєстру розпочатих досліджень ринків та відображення інформації про стан реалізації досліджень ринків у річному звіті; забезпечення здійснення заходів щодо визначення в рішеннях про повернення до відповідного бюджету суми незаконної державної допомоги, визнаної недопустимою для конкуренції.

Зниження значень основних показників, що характеризують діяльність Комітету у 2022 році, насамперед пов’язане з введенням в Україні воєнного стану, що негативно вплинуло на роботу органів АМКУ, їх співпрацю з іншими органами влади та можливість взаємодії із суб’єктами господарювання в межах заходів контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції.

2. Відображений у Звіті АМКУ за 2022 рік економічний ефект від вжиття заходів щодо припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції та запобігання неправомірним втратам і витратам юридичних

та фізичних осіб становить 5 269,9 млн грн, що на 84,3 млн грн, або майже на 1,6 відс., більше, ніж у 2021 році (5 185,6 млн гривень).

Економічний ефект у сумі 5 269,93 млн грн у 2022 році визначено за 148 заходами із припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції. Накладення штрафу на порушників законодавства про економічну конкуренцію та його надходження чи ненадходження до державного бюджету не впливали на розрахунок при визначенні розміру економічного ефекту.

Економічний ефект при фактичному зниженні ціни (тарифу, розцінки) та зменшенні або запобіганні витратам (втратам) покупців та/або споживачів у разі припинення чи попередження порушення (наприклад додаткова оплати за товари (послуги), включені до тарифу) може бути визнаний таким, що прямо впливає на добробут населення. Сума цієї складової загального обсягу розрахованого за 23 заходами (15,5 відс. загальної кількості) економічного ефекту становить 444,2 млн грн, або 8,4 відсотка.

Економічний ефект у загальній сумі 4 825,7 млн грн (91,6 відс.) не дає економічно обґрунтованих підстав стверджувати, що визначена за відносними показниками (10, 5 і 3 відс. обсягів відповідних ринків і 10 відс. обсягів очікуваної вартості закупівель чи вартості закупівель) грошова сума має прямий вплив на зростання суспільного добробуту. Затверджені розрахункові формули не передбачають визначення показника позитивного впливу на рівень суспільного добробуту, а саме обсягу зекономлених коштів населення (грошового виразу матеріальних вигод, що отримує сукупність індивідів споживачів/покупців (суспільство)), внаслідок поновлення умов конкуренції або запобігання негативному впливу на конкуренцію.

Встановлено, що прямий зв'язок між вартісним показником розрахованого за затвердженою методикою економічного ефекту в сумі 5 269,9 млн грн та виконанням АМКУ дохідної та видаткової частин державного бюджету відсутній.

3. Аналіз Звіту АМКУ за 2022 рік засвідчив: до державного бюджету протягом 2022 року сплачено 330,6 млн грн штрафів та пені, що порівняно з попереднім роком майже на 38,0 відс. менше (530,9 млн гривень).

При цьому 316,6 млн грн (96,6 відс.) штрафів та пені сплачено суб'єктами господарювання за порушення законодавства про захист економічної конкуренції, допущені в попередні роки.

Із 218 прийнятих у 2022 році рішень про накладення штрафів на загальну суму 557,9 млн грн до державного бюджету суб'єктами господарювання за звітний період сплачено за 104 рішеннями лише 11,0 млн грн, або 2,0 відс. загального розміру накладених у 2022 році штрафів, у тому числі в повному обсязі – за 85 рішеннями (10,6 млн грн), частково – за 19 (0,4 млн гривень).

Незважаючи на надані у попередні роки рекомендації Рахункової палати, порядок розрахунку Комітетом штрафів за порушення законодавства про захист економічної конкуренції не змінено. АМКУ не вирішено питання визначення розміру штрафу з урахуванням коригуючого коефіцієнта (від 0,05 до 2,0 відс.) для окремих порушень, допущених суб'єктами господарювання. Як наслідок, є ризики

неоднозначності та непрозорості в застосуванні коефіцієнта при розрахунку розміру штрафу за конкретне правопорушення.

4.3 метою захисту інтересів держави, споживачів та суб'єктів господарювання апарат і міжобласні територіальні відділення (далі – МТВ) Комітету протягом звітного року зверталися до суду у 233 випадках (у 2021 році – в 477 випадках) для забезпечення своєчасної сплати штрафів та пені, накладених за порушення законодавства про захист економічної конкуренції. У 2022 році судами задоволено 221 позов (у 2021 році – 322 позови). Порівняно з 2021 роком показники кількості поданих та задоволених судами позовів зменшилися відповідно на 51,2 відс. (256 позовів) і 31,4 відс. (101 позов).

У 2022 році в стадії судового оскарження перебувало 34 рішення, прийняті за результатами роботи апарату АМКУ, на загальну суму 447,7 млн гривень.

5. Комітетом, як і в попередньому році, не затверджено плану діяльності на середньостроковий період, що є обов'язковим для всіх головних розпорядників бюджетних коштів, як наслідок, не дотримано норми пункту 1 частини п'ятої статті 22 Бюджетного кодексу України.

Через відсутність плану діяльності Комітету на середньостроковий період унеможливлено надання Рахунковою палатою оцінки повноти досягнення АМКУ, окремими його державними уповноваженими чи окремими структурними підрозділами визначених цілей, зокрема на 2022 рік, а також встановлення повноти відображення у Звіті АМКУ за 2022 рік результатів роботи Комітету щодо захисту економічної конкуренції на окремих ринках.

Аналіз проведених АМКУ досліджень ринків засвідчив, що у 2022 році Комітетом розпочато 5 досліджень, завершено 4 дослідження, розпочаті в попередніх роках, та виконання одного дослідження, включеного до пріоритетів діяльності Комітету на 2022 рік, продовжено на 2023 рік.

6. Верховною Радою України з метою реалізації Указу Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженого Законом України від 24 лютого 2022 р. № 2102-ІХ «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні»» (далі – Указ 64/2022), запроваджені зміни до Закону України від 01 липня 2014 р. № 1555-VII «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», згідно з якими з 13.04.2022 спрощено механізм надання суб'єктами господарювання державної допомоги під час дії воєнного стану та протягом року після його завершення або скасування. Державна допомога, що надається під час дії воєнного стану, вважається допустимою.

У січні-лютому 2022 року Комітетом прийнято 16 рішень по суті у сфері державної допомоги, що містять 18 висновків.

Під час аналізу виконання рішень Комітету про повернення незаконної державної допомоги встановлено: прийняті впродовж 2019–2021 років рішення Комітету щодо повернення до відповідного бюджету отриманої незаконної державної допомоги, визнаної недопустимою для

конкуренції, не виконано. Невизначення АМКУ в резолютивній частині рішень розміру незаконної державної допомоги, визнаної недопустимою для конкуренції, яка має бути повернена до відповідного бюджету, послаблює контроль за повнотою її повернення.

7. Рахункова палата підтверджує надану у Звіті АМКУ за 2022 рік статистичну інформацію про кількість розглянутих заяв і наданих дозволів на концентрацію та дозволів на узгоджені дії й отриману в загальній сумі 9,4 млн грн плату від суб'єктів господарювання для відшкодування витрат, пов'язаних із розглядом заяв.

У 2022 році Комітет розглянув 530 заяв про надання дозволу на концентрацію суб'єктів господарювання. За результатами розгляду надано дозволів на концентрацію – 379, повернено 129 заяв, надано попередніх висновків – 19, заяви без прийняття рішення по суті – 3.

Найбільш поширеними видами концентрації суб'єктів господарювання, за якими Комітет упродовж 2022 року надавав дозволи, є придбання акцій (часток, паїв) – 152 дозволи (40,1 відс.); злиття – 150 дозволів (39,6 відс.); набуття контролю в інших формах – 53 дозволи (14,0 відс.); спільне створення суб'єкта господарювання – 15 дозволів (4,0 відс.); інші – 9 дозволів (2,4 відсотка).

У 2022 році до АМКУ також надійшло 46 заяв, за результатами розгляду 41 з них прийнято рішення про надання 32 дозволів; у 9 випадках заяви залишено без розгляду. Крім того, Комітетом у 2022 році надано 6 попередніх висновків щодо узгоджених дій суб'єктів господарювання.

Найбільш поширені види узгоджених дій суб'єктів господарювання, на які Комітет упродовж 2022 року надавав дозвіл, – укладення угод у будь-якій формі (75,0 відс. загальної кількості).

8. Встановлено: розпочата АМКУ реформа органу оскарження у сфері публічних закупівель, мета якої – забезпечення ефективного захисту прав і інтересів суб'єктів оскарження, що охороняються законом, станом на кінець 2022 року не завершена.

Через тривалий процес реформування органу оскарження у сфері публічних закупівель Комітетом у 2022 році не виконано вимог статті 6¹ Закону України від 26 листопада 1993 р. № 3659-ХІІ «Про Антимонопольний комітет України» щодо оприлюднення щорічного звіту про діяльність Комісії (комісій) з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель та узагальненої практики розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель за звітний рік. Як наслідок, громадськість позбавлена права на отримання передбаченої законом інформації.

9. Рахункова палата зазначає, що вказана у Звіті АМКУ за 2022 рік плата за подання суб'єктами оскарження скарги у сфері публічних закупівель (91,6 млн грн), яка зараховується на окремий поточний рахунок ДП «ПРОЗОРРО» і контроль за правильністю та своєчасністю зарахування до державного бюджету якої не належить до повноважень Комітету, не відображає фактичних надходжень до державного бюджету від цього платежу.

Встановлено, що згідно з даними Державної казначейської служби України, розміщеними на вебпорталі «Open budget», до державного бюджету за 2022 рік за ККДБ 24061800 «Плата за подання скарги щодо процедур закупівлі до органу оскарження» надійшло 22,2 млн гривень.

10. Комітетом з метою забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері публічних закупівель у 2022 році опрацьовано 381 проєкт нормативно-правових актів, рішень інших органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, адміністративно-господарського управління та контролю, що на 69,0 відс. менше показника 2021 року (1 243 од.), з них 71 проєкт законодавчих та інших нормативних актів, розроблених державними органами, та 310 проєктів рішень і рішень органів місцевого самоврядування.

Аналіз виконання Плану діяльності Антимонопольного комітету України з підготовки проєктів регуляторних актів на 2022 рік, затвердженого наказом Голови Антимонопольного комітету України від 14 грудня 2021 р. № 146-ОД, засвідчив: усі шість визначених проєктів постанов Кабінету Міністрів України розроблено, три проєкти розглянуто Кабінетом Міністрів України та прийнято відповідні постанови.

11. Законом України від 02 грудня 2021 р. № 1928-IX «Про Державний бюджет України на 2022 рік» (із змінами) АМКУ за бюджетною програмою «Керівництво та управління у сфері конкурентної політики, контроль за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції» (далі – КПКВК 6011010) затверджено видатки в загальному обсязі 345 569,5 тис. грн, у тому числі за загальним фондом – 338 021,5 тис. грн, спеціальним – 7 548,0 тис. гривень.

У зв'язку з введенням в Україні відповідно до Указу 64/2022 воєнного стану та скороченням видатків загального фонду державного бюджету, передбачених головним розпорядникам коштів, видатки АМКУ за загальним фондом КПКВК 6011010 було скорочено на 48 872,3 тис. гривень.

З урахуванням внесених змін бюджетні призначення, передбачені АМКУ за загальним фондом, становили 289 149,2 тис. гривень.

Касові видатки за 2022 рік становили 266 316,6 тис. грн, у тому числі за загальним фондом – 256 647,6 тис. грн, спеціальним – 9 668,9 тис. гривень.

Штатна чисельність працівників системи АМКУ потребує оптимізації з урахуванням фактичного забезпечення виконання Комітетом завдань і функцій.

За результатами обговорення та на підставі викладеного Рахункова палата

ВИРІШИЛА:

1. Звіт про результати аналізу Звіту Антимонопольного комітету України за 2022 рік у частині, що впливає на виконання державного бюджету (далі – Звіт), затвердити.

2. Звіт та рішення Рахункової палати надіслати Верховній Раді України протягом 15 днів з дня затвердження цього Звіту.

3. Звіт і рішення Рахункової палати у порядку інформування надіслати Комітету Верховної Ради України з питань економічного розвитку.

4. Відомості про результати аналізу Звіту Антимонопольного комітету України за 2022 рік у частині, що впливає на виконання державного бюджету, у формі рішення Рахункової палати надіслати Кабінету Міністрів України.

5. Рішення Рахункової палати і Звіт надіслати АМКУ та рекомендувати:
створити відкритий реєстр розпочатих досліджень ринків та відображати інформацію про стан реалізації досліджень ринків у річному звіті;
забезпечити здійснення заходів щодо визначення в рішеннях про повернення до відповідного бюджету суми незаконної державної допомоги, визнаної недопустимою для конкуренції;

унормувати питання застосування Комітетом при розрахунку базового розміру штрафу коригуючих коефіцієнтів (від 0,05 до 2);

провести аналіз кадрового забезпечення діяльності АМКУ та з урахуванням результатів здійснити заходи щодо оптимізації штатних посад Комітету;

розробити та затвердити план заходів щодо усунення виявлених аудитом порушень і недоліків та забезпечити його виконання.

6. Рішення Рахункової палати та Звіт оприлюднити на офіційному вебсайті Рахункової палати.

7. Члену Рахункової палати Андрію Дідику забезпечити надання Верховній Раді України інформації про стан виконання об'єктом аналізу рішення Рахункової палати протягом 45 днів із дня отримання інформації від об'єкта аналізу.

8. Контроль за виконанням цього рішення покласти на члена Рахункової палати Андрія Дідика.

Т. в. п. Голови

Андрій МАЙСНЕР